

Komparativni pregled „Izveštaja Evropske komisije za BiH za 2015. godinu“ i „Alternativnog izvještaja o napretku BiH 2015“ Inicijative za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine

Kao i prethodne dvije godine, Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH objavila je Alternativni izvještaj o napretku BiH za 2015. godinu,¹ u kome se predstavlja pregled napretka Bosne i Hercegovine u ispunjavanju *Političkih kriterija* (poglavlje 2. u Izveštaju koji objavljuje Evropska komisija) u 2015. godini iz perspektive skoro 30 bh. organizacija civilnog društva koje djeluju na poljima ljudskih prava, političke odgovornosti i vladavine prava. Ovaj dokument predstavlja uporedni pregled izvještaja Evropske komisije i Alternativnog izvještaja, kakav je urađen i prethodnih godina. Cilj komparativne analize je da ustanovi u kojoj mjeri je Evropska komisija u svojim zaključcima i preporukama uzela u obzir preporuke i nalaze organizacija civilnog društva; te da utvrdi koje su podudarnosti i razilaženja ova dva izvještaja.

Alternativni izvještaj o napretku BiH: Politički kriteriji objavljen je krajem jula 2015. godine, dok je Izveštaj Evropske komisije za 2015. godinu (u daljem tekstu: Izveštaj EK) objavljen 11.11.2015. Po objavljivanju, Alternativni izvještaj je dostavljen Delegaciji EU u BiH, Evropskoj komisiji i Evropskom parlamentu kao i svim institucijama vlasti u BiH. Vrijeme objavljivanja Alternativnog izvještaja prilagođeno je, kao i prethodnih godina, ciklusu konsultacija i rada na zvaničnom izvještaju, kako bi se osiguralo da Evropska komisija ima dovoljno vremena da se upozna sa zaključcima Alternativnog izvještaja. S obzirom da je Izveštaj Evropske komisije ove godine kasnio u odnosu na uobičajeno vrijeme objavljivanja, između objavljivanja i prezentacije Alternativnog i zvaničnog izvještaja prošlo je nešto više od tri mjeseca.

Ove godine, struktura i način ocjenjivanja u Izveštaju EK su donekle izmjenjeni, kao i sam naziv izvještaja (iz “Izveštaj o napretku” u “Izveštaj za Bosnu i Hercegovinu za 2015. godinu”). Kako je objavljeno od strane EK, ove izmjene su dio novog pristupa unutar Paketa za proširenje, koji uključuje:

- usvajanje jedne sveobuhvatne strategije politike proširenja za razdoblje cijelog mandata EK, umjesto godišnjih strateških dokumenata;
- osim napretka, u izvještaju se ocjenjuje i spremnost zemalja za preuzimanje obaveza članstva u EU, to jest postojeće stanje u državama koje se prate;
- u izvještaju se daju konkretnije preporuke, to jest identifikuju se prioritete za sve ocijenjene države u narednih godinu dana.

¹ Alternativni izvještaj o napretku 2015: Politički kriteriji, URL: <http://eu-monitoring.ba/site/wp-content/uploads/2015/07/Alternativni-izvje%C5%A1taj-o-napretku-BiH-2015.pdf>

Kao razlozi za uvođenje ovih izmjena, navedeni su, između ostalog, veća transparentnost postupka i bolja “kontrola reformi od strane svih učesnika, uključujući civilno društvo.”²

Uključenost nalaza i preporuka Alternativnog izvještaja u zvanični izvještaj Evropske komisije

U odnosu na prethodnu godinu, zabilježen je veći stepen podudarnosti zvaničnog i alternativnog izvještaja. U Izvještaju EK za 2014, zaključci civilnog društva su u velikoj mjeri ignorisani, osim u par specifičnih oblasti.³ Komparativni pregled iz 2014. pokazao je da zvanični Izvještaj ne samo da je zanemario nalaze civilnog društva, već je u nekim slučajevima, posebno u kritičnim tačkama poput kršenja ljudskih prava, imao dijametralno suprotne pozicije u odnosu na Alternativni izvještaj 2014, pa čak i odbrambeni stav prema institucijama odgovornim za kršenje ljudskih prava. Pohvalno je da takvih primjera u ovogodišnjem Izvještaju nije bilo. Sa druge strane, i dalje je primjetno da postoje razilaženja oko sličnih pitanja kao i u prošlogodišnjem izvještaju (poštovanje zakonskih propisa u radu parlamenata i vlada; ocjena provođenja popisa stanovništva; nespremnost EK da eksplicitno ukaže na političke aktere odgovorne za nezakonito i/ili nedemokratsko ponašanje i sl.).

1. Demokratija i vladavina prava

1.1 Ustavi

Izvještaj EK ističe da nisu implemetirane odluke Evropskog suda za ljudska prava (ECHR) u slučajevima Sejdić i Finci (2009) i Zornić (2014), to jest da Ustav BiH i dalje nije usklađen sa Evropskom deklaracijom o ljudskim pravima i da ga treba promijeniti. No, za razliku od Alternativnog izvještaja (ali i ranijih izvještaja same EK)⁴ nije naglašena veza između izvršavanja odluke u slučaju Sejdić i Finci i napretka BiH u procesu pridruživanja. Također, Izvještaj EK, iako spominje postojanje etnički zasnovane diskriminacije i na drugim nivoima vlasti u BiH, ne spominje eksplicitno Odluku Ustavnog suda BiH koja se odnosi na diskriminaciju “ostalih” pri izboru predsjednika_ca i potpredsjednika_ca entiteta.

Komentar: U Alternativnom izvještaju konstatovano je da je implementacija odluke ECHR u slučaju Sejdić i Finci *de facto* prestala biti prioritet za BiH u procesu EU integracija pokretanjem “britansko-njemačke inicijative”, koja je prerasla u EU inicijativu, a zatim i u Reformsku agendu -

² Više detalja o novom pristupu i strukturi izvještaja, uključujući i raspon ocjena spremnosti i progresa, može se naći u tekstu “Šta je novo u Paketu za proširenje 2015?”, dostupnom na adresi <http://europa.ba/?p=37724>

³ Vidjeti *Komparativni pregled “Izvještaja o napretku BiH u 2014. godini” Evropske komisije i “Alternativnog izvještaja o napretku 2014” Inicijative za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine*, poglavlje “Nalazi i preporuke koji su uključeni u Izvještaj Evropske komisije o napretku BiH u 2014.” (<http://eu-monitoring.ba/site/wp-content/uploads/2014/10/EC-report-analiza-14.10.2014.pdf>)

⁴ U Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine u 2015. godini se, recimo, eksplicitno navodi: “Puna provedba presude Sejdić-Finci je ključni element da bi EU zahtjev za članstvo Bosne i Hercegovine prihvatila kao vjerodostojan.” (http://europa.ba/wp-content/uploads/2015/05/delegacijaEU_2014100811032318bos.pdf)

iako je u međuvremenu donesena identična odluka i u slučaju Azre Zornić. Implementacija ove odluke je do 2014. bila uslov za aktiviranje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju BiH (SSP), da bi potom bila zamijenjena usvajanjem Izjave o opredjeljenosti za evropske integracije, a zatim i Reformske agende. Nakon toga je SSP stupio na snagu i bez provođenja ustavnih reformi za eliminisanje etnički zasnovane diskriminacije iz Ustava BiH.

Iako je od strane predstavnika_ca Evropske unije više puta ponovljeno da aktiviranje SSP-a bez provedene odluke ECHR ne znači da je EU odustala od implementacije odluke “Sejdić i Finci” kao uslova za razmatranje aplikacije BiH za članstvo u EU, u ovogodišnjem izvještaju Evropske komisije uklanjanje ustavne diskriminacije nije se našlo ni u jednoj od preporuka koje se odnose na narednu godinu. Za razliku od toga, Alternativni izvještaj 2015 sadrži jasnu preporuku za usvajanje amandmana na Ustav BiH u skladu sa odlukama ECHR. Pored toga je navedeno da je isto potrebno učiniti i na ostalim nivoima vlasti u čijim su ustavima prisutne slične diskriminatorne odredbe. Data je i preporuka da PSBiH pokrene proces javnih konsultacija o ustavnim promjenama širom cijele države. Potreba za jačim pritiskom da se proces ustavnih reformi učini inkluzivnim i demokratskim dolazi upravo od činjenice da su u prethodnom periodu pregovori o ustavnim reformama vođeni izvan institucija, između šefova političkih partija u BiH, i to uz posredovanje Evropske unije.

U Alternativnom izvještaju pomenuta je i odluka Ustavnog suda BiH u predmetu *U 14/12*, po apelaciji Željka Komšića, kojom je potvrđeno da su odredbe entitetskih ustava i Izbornog zakona BiH kojima se uređuje izbor predsjednika i potpredsjednika oba entiteta diskriminatorne, jer omogućavaju kandidovanje samo osoba koje pripadaju konstitutivnim narodima. Ovaj je podatak također izostao iz Izvještaja EK.

Napomena: U septembru 2015. Vijeće ministara BiH usvojilo je *Akcioni plan za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Zornić protiv Bosne i Hercegovine“ i „Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine“*, što je navedeno kao pozitivan korak u Izvještaju EK. Ovaj podatak ne postoji u Alternativnom izvještaju, s obzirom da je isti objavljen prije septembra.

1.2.1. Parlamenti

U osvrtu na rad parlamenata u BiH, u Izvještaju EK konstatovano je da su domovi PSBiH formirani u decembru i februaru, ali nije istaknuto da je probijen zakonski rok za formiranje vlasti nakon izbora. Istaknuto je da je PSBiH počela da ostvaruje rezultate u pogledu usvajanja zakonskih propisa.

Parlament FBiH kritikovan je zbog nepoštovanja odredbi o zastupljenosti konstitutivnih naroda, to jest nedovoljnog broja srpskih delegata u Domu naroda. Narodna skupština RS kritikovana je zbog izglasavanja referenduma o Sudu i Tužilaštvu BiH. Nije navedeno da je parlamentarna većina u NSRS formirana nakon korupcijskog skandala (afera “Snimak”).

Komentar: U izvještaju nisu spomenute važne činjenice istaknute u Alternativnom izvještaju, koje se odnose na kršenje zakona u radu parlamenata. Konkretno, oba entitetska parlamenta usvojila su

budžete bez javne rasprave i kršeći zakonske odredbe o budžetskom kalendaru. U Federaciji BiH se cijeli proces - od usvajanja prijedloga budžeta, preko njegovog upućivanja u parlamentarnu proceduru, pa do usvajanja u parlamentu - odigrao u samo nekoliko sati, odmah nakon izglasavanja skupštinske većine i potvrđivanja sastava Vlade FBiH. Iako su na ovaj način prekršene zakonske procedure za usvajanje Budžeta, Izvještaj EK navodi samo da je Budžet FBiH usvojen sa zakašnjenjem, te da su u 2015. godini zabilježeni negativni trendovi u vezi sa budžetskim procesima zbog kašnjenja u formiranju vlada nakon izbora.

Zaključak o učinkovitosti rada parlamenata ne podudara se sa činjenicama predstavljenim u Alternativnom izvještaju, gdje je navedeno da je PSBiH, do trenutka završavanja izvještaja (sredinom juna), usvojila svega četiri zakona.

Posebno je zabrinjavajući izostanak osude “kupovine poslanika” u NSRS. Ovaj slučaj se u izvještaju EK spominje samo u kontekstu policijske represije nad novinarima portala klix.ba, koji je objavio snimak Željke Cvijanović u trenutku kada govori o podmićivanju opozicionih poslanika u NSRS. U izvještaju EK ovaj je događaj predstavljen bez ikakvih detalja, izvan konteksta, i uz vrlo neodređeno objašnjenje da je policija izvršila pretres redakcije portala “u vezi sa krivičnom istragom vezanom za premijerku RS”. Ovakav opis ne samo da je nepotpun i nejasan, već ostavlja prostor za potpuno pogrešna tumačenja, jer bi se na osnovu njega moglo zaključiti da je sama premijerka bila predmet istrage zbog korupcije, što nije bio slučaj. Sa druge strane, u Alternativnom izvještaju je istaknuto da nijedno pravosudno tijelo nije reagovalo na objavljivanje ovog snimka, te da protiv premijerke nije pokrenuta istraga, iako postoje čvrste indicije o počinjenom krivičnom djelu. Naglašavamo da je o slučaju podmićivanja poslanika u svrhu formiranja skupštinske većine održana i tematska sjednica Narodne skupštine RS, što samo po sebi predstavlja dovoljan osnov da se ovaj slučaj evidentira u segmentu koji pokriva rad vlada i parlamenata.

Ovakvi slučajevi ne smiju se prešutkivati u Izvještaju EK u kojem se istovremeno ističe da je borba protiv korupcije u BiH i dalje slaba i neefikasna, te se izostanak procesuiranja korupcije na najvišim nivoima vlasti izdvaja kao jedan od ključnih problema u uspostavljanju vladavine prava.

1.2.2 Vlade

U vezi sa radom izvršnih vlasti u BiH, u Izvještaju EK pohvaljeno je usvajanje Reformske agende, te potpisivanje Izjave o opredjeljenosti za evropske integracije od strane Predsjedništva BiH, PSBiH i 14 parlamentarnih stranaka. Naglašeno je da je ostvaren izvjestan napredak prema ostvarivanju reformskih prioriteta kroz početak implementacije Reformske agende, ali i da su glavni izazovi - saradnja i koordinacija između različitih nivoa vlasti - ostali isti.

Navedeno je da se koalicija koja je formirala Vladu FBiH raspala zbog nesuglasica oko imenovanja upravnih tijela javnih preduzeća u Federaciji BiH. Pozitivnim je ocijenjeno i usvajanje Zakona o radu u Federaciji BiH, koji je izradila Vlada ovog entiteta, a koji je izglasan u hitnom postupku.

Komentar: U Alternativnom izvještaju naglašeno je da je proces izrade reformske agende bio netransparentan, te da su iz njega bili isključeni ne samo javnost i predstavnici_e civilnog društva, već i predstavnici_e zakonodavne vlasti, to jest državni i entitetski parlamenti. Ovaj problem u potpunosti je ignorisan u Izvještaju EK, dok je u Alternativnom izvještaju posebno naglašeno da netransparentnost procesa otvara prostor za zabrinutost, posebno u domenu reforme socijalne zaštite.

Napomena: Iako u Alternativnom izvještaju nije spomenut Zakon o radu, jer je do njegovog usvajanja došlo nakon što je on objavljen, upravo se na ovom se primjeru mogu vidjeti problemi detektirani u izvještaju: netransparentan rad na provođenju smjernica iz Reformske agende. Ovakav pristup je posebno problematičan u situacijama kakva je bila sa Zakonom o radu, čiji je tekst predstavljen javnosti tek nakon usvajanja u Parlamentu FBiH, iako se radi o dokumentu za koji je neophodno bilo provesti javnu raspravu.

U pregledu krize vlasti u FBiH, u Alternativnom izvještaju navedeno je da je raspadu vladajuće koalicije u FBiH prethodio ultimatum HDZ-a za smjenjivanje direktora i upravnih odbora javnih kompanija, te bojkot sjednica Vlade od strane ministara_ki iz ove stranke. Kao posebno problematično istaknuto je to da je ovaj bojkot pratila retorika usmjerena ka podizanju nacionalnih tenzija, s obzirom da su zahtjevi za smjenama upravnih odbora predstavljeni kao “borba za politička prava Hrvata”. Izvještaj EK ne osuđuje ovakvo ponašanje jedne od vladajućih stranaka, iako se radi o ponavljanju istih negativnih tendencija koje su bile glavnim uzrokom za nepostizanje dogovora o ustavnoj reformi i implementaciji odluke ECHR u predmetu “Sejdić i Finci”.

1.3 Ustavni sudovi

U Izvještaju EK istaknuto je da se odluke Ustavnog suda BiH ne implementiraju u cjelini u čitavoj državi, te je posebno istaknuti da je neophodno provesti odluku Ustavnog suda BiH koja se odnosi na statut grada Mostara.

Komentar: Izvještaj EK veoma se rudimentarno bavi položajem i strukturom ustavnih sudova u BiH. Alternativni izvještaj, sa druge strane, pored činjenice da se odluke suda ne provode, izdvaja niz dodatnih problema u vezi sa njihovim djelovanjem (nezastupljenost “ostalih” među sudijama, ucjene i uslovljavanje provođenja odluka suda od strane NSRS; protuustavan poslovnik u postupku zaštite vitalnog nacionalnog interesa u Ustavnom sudu RS; činjenica da Ustavni sud FBiH 6 godina nije radio u punom kapacitetu) koji u Izvještaju EK nisu prepoznati.

1.4 Javna uprava

U Izvještaju EK je konstatovano da nije bilo napretka u reformi javne uprave, te da je javni sektor i dalje politizovan, dok mehanizmi za njegovu efikasnost i koordinaciju nisu uspostavljeni. Propisi i

strukture su i dalje neujednačeni na različitim nivoima, ne upošljava se na bazi kompetentnosti i preferiraju se unutrašnji transferi u odnosu na javne konkurse. Federacija je kritikovana zbog osnivanja deset novih agencija, što je ocijenjeno kao korak koji je u suprotnosti sa efikasnim menadžmentom ljudskih resursa u javnom sektoru. Konstatovano je da nije usvojena nova strategija reforme javne uprave, niti je postignut napredak u koordinaciji reforme, jer i dalje nema tijela koje bi koordiniralo i nadgledalo reformu u cijeloj državi. Procjena finansijskih implikacija se radi samo za zakonske dokumente, ali ne i za strateške. Javne politike su i dalje fragmentirane i slabo koordinirane. Pohvaljena je samo odluka Vijeća ministara o srednjeročnom planiranju, monitoringu i izvještavanju.

Komentar: Zaključci Izvještaja EK i Alternativnog izvještaja u pogledu reforme javne uprave, kao i preporuke koje su date za njenu dalju implementaciju, podudarni su u svim važnim tačkama.

1.5 Izbori

U ocjenjivanju provedbe Opštih izbora 2014, Evropska komisija zaključila je da su izbori protekli regularno i u demokratskoj atmosferi, na temelju izvještaja OSCE-a i koalicije nevladinih organizacija "Pod lupom". Konstatovano je da OSCE dao preporuke za poboljšanje izborne legislative, ali nije spomenut razvoj događaja u Parlamentarnoj skupštini BiH, koji je uslijedio nakon inicijative Centralne izborne komisije za izmjene Izbornog zakona.

Komentar: EK nije uzela u obzir činjenicu, istaknutu u Alternativnom izvještaju, da je broj nevažećih listića na Izborima 2014. bio zabrinjavajuće visok, naročito u povratničkim opštinama poput Prijedora, Srebrenice, Drvara, Glamoča i sl. Ignorisan je i nedostatak volje da se u rad na izmjenama Izbornog zakona u uključi i civilni sektor.

1.6 Institucija ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

U Izvještaju EK konstatuju se slični problemi u radu Ombudsmana kao i u alternativnom izvještaju, prvenstveno oni koji se odnose na finansijsko i kadrovsko opremanje institucije. Konstatovano je da je u aprilu uspostavljena ad hoc komisija PS BiH za imenovanje novih ombudsmana, te da su nova pravila za proces odabira ombudsmana, koja su u skladu sa evropskim standardima, usvojena u julu.

Komentar: Većim dijelom zvanični Izvještaj EK za BiH je na dobar način dao osvrt na probleme koji se odnose na navedenu Instituciju koji su prepoznati i u Alternativnom izvještaju. Međutim, ono što je naglašeno u Alternativnom izvještaju, a što je nedostajalo u zvaničnom, jeste potreba i na neki način poziv da se Instituciji ombudsmena u reformskom procesu, koji podrazumjeva i izmjenu Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, dodijeli jasnija i efikasnija uloga i struktura, s posebnim osvrtom na jačanje Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

1.7 Civilno društvo

U Izvještaju EK konstatovano je da nije bilo napretka u osiguravanju mehanizama za dijalog sa civilnim društvom, te da su neke organizacije civilnog društva nastojale da ojačaju svoje kapacitete i uključe se u dijalog o reformskoj agendi, ali da civilno društvo ima slabe “grasroots” kapacitete da bi učestvovalo u dijalogu o javnim politikama. Istaknuto je da su u Republici Srpskoj usvojene inicijalne smjernice za upravljanje grantovima, koje su obavezne za sva ministarstva.

Komentar: U ovom dijelu nije uzeta u obzir činjenica da je proces kreiranja i usvajanja reformske agende tekao potpuno netransparentno, što je istaknuto u Alternativnom izvještaju. Izvršna vlast u BiH, ali i same institucije EU sa kojima je rađeno na razvijanju reformske agende, nisu omogućili nikakav pristup ovom procesu organizacijama civilnog društva. Stoga je zaključak o podkapacitiranosti civilnog društva da učestvuje u dijalogu o javnim politikama neadekvatan, s obzirom da mogućnost za dijalog u procesu izrade Reformske agende zapravo nije ni postojala.

U Alternativnom izvještaju istaknuto je da je parlamentarni klub vladajućih stranaka u Republici Srpskoj predložio usvajanje represivnog i nedemokratskog Zakona o javnosti rada neprofitnih organizacija. Iako je prijedlog zakona odbijen od strane Komisije za evropske integracije i regionalnu saradnju NSRS, njegovo upućivanje u parlamentarnu proceduru ocijenjeno je kao još jedna manifestacija dugogodišnje kampanje zastrašivanja organizacija civilnog društva od strane vlasti u Republici Srpskoj. Izvještaj EK, iako kritikuje usvajanje Zakona o javnom redu i miru RS koji takođe sadrži represivne odredbe, ne pominje ovaj potez vladajućih stranaka u Republici Srpskoj.

2. Vladavina prava i korupcija

2.1 Pravosuđe

U Izvještaju EK navedeno je da je BiH postigla određeni nivo spremnosti pravosudnog sistema, te da je u septembru 2015. usvojena Strategija reforme pravnog sektora u okviru strukturalnog dijaloga. Osim toga, konstatovano je da su nastavljeni stari problemi vezani za efikasnost sudstva, gomilanje predmeta i sl. Takođe su nastavljeni i politički uticaji, ali i politički napadi na pravosuđe. Nije osigurana odgovornost tužilaca i sudija, te finansiranje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, dok procedure VSTV-a i dalje nisu dovoljno transparentne, a zakonska regulativa za njegov rad i dalje ima nedostataka. Procedure za otpuštanje i sankcije za zloupotrebu službenog položaja postoje, ali su takvi slučajevi rijetki.

Komentar: Komentari Izvještaja EK u velikoj mjeri se podudaraju sa zaključcima Alternativnog izvještaja. U preporukama Izvještaja EK navedeno je da bi BiH u sljedećih godinu dana trebala usvojiti akcioni plan sa jasnim indikatorima i budžetom aktivnosti za implementaciju strategije reforme pravosuđa; ojačati mehanizme za osiguranje odgovornosti i integriteta, sa naglaskom na

jače disciplinske mjere i sprječavanje sukoba interesa. Takođe je preporučeno da se usvoji plan za rješavanje nagomilanih slučajeva, te da se modernizuje obuka sudija i tužilaca i obezbijedi pristup javnosti sudskim odlukama. U preporukama Alternativnog izvještaja naglašena je i potreba da se usvoji novi Zakon o VSTV i pooštire kriteriji za imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija i predstavnika VSTV, započne implementacija Pravilnika o sukobu interesa u VSTV i izrade pravilnici za sve druge nivoe pravosudnih institucija, te druge mjere kojima bi se osigurao integritet pravosudnih institucija.

Napomena: Strategija za reformu pravosuđa usvojena je nakon objavljivanja Alternativnog izvještaja, što je bila jedna od njegovih preporuka.

2.2 Borba protiv korupcije

U Izvještaju EK konstatovano je da je BiH postigla određeni nivo pripremljenosti u borbi protiv korupcije, ali da su zakonski i institucionalni okvir za borbu protiv korupcije i dalje slabi i nedovoljni. Usvojena je državna strategija i akcioni plan za borbu protiv korupcije, te ostaje da se vidi kakva će biti njena primjena. U Federaciji BiH su u 2014. usvojeni zakoni za borbu protiv korupcije, ali i dalje nisu uspostavljene institucije koje bi trebale osigurati njihovo provođenje. Finansiranje političkih partija i dalje nije pod adekvatnom kontrolom kako bi se spriječila zloupotreba sredstava i sukob interesa. Sankcije za korupciju su nedovoljne, dok je zaštita osoba koje prijavljuju korupciju institucionalno uspostavljena samo na državnom nivou, ali ne i na nižim nivoima vlasti.

Komentar: Nalazi iz Izvještaja EK u velikoj mjeri se podudaraju sa zaključcima Alternativnog izvještaja, uz nekoliko izuzetaka. U Alternativnom izvještaju istaknuto je da novi Zakon o javnim nabavkama, čija je primjena počela u novembru 2014, ne obezbjeđuje minimum standarda za odgovorno trošenje budžetskih sredstava, niti za prevenciju i sankcionisanje neodgovornih učesnika u javnim nabavki, te da su propisane kazne niže nego ranije. Kao problem je istaknuta i činjenica da se novim zakonom dodatno opterećuju ponuđači, što otežava napore za borbu protiv korupcije u procesu javnih nabavki. Osim toga, novi Uredi Agencije za javne nabavke u Banjaluci i Mostaru, predviđeni novim zakonom još uvijek nisu uspostavljeni.⁵ Ovi nalazi nisu uzeti u obzir u Izvještaju EK, te je usvajanje i stupanje na snagu novog Zakona o javnim nabavkama ocijenjeno kao pozitivno, bez istaknutih problema koji su izloženi u Alternativnom izvještaju.

U Alternativnom izvještaju ističe se da je novi Zakon o sukobu interesa (2013) značajno urušio zakonski okvir u ovoj oblasti, te da je prebacivanje nadležnosti za praćenje provedbe zakona sa CIK-a na parlamentarnu komisiju posebno problematično jer ne postavlja osnove za transparentno i odgovorno donošenje odluka o sukobu interesa. Smanjivanje kazni za utvrđeni sukob interesa takođe je prepoznato kao problem. Ovi nalazi nisu uzeti u obzir u Izvještaju EK.

⁵ Uredi su kadrovski osposobljeni tek u novembru 2015.

2.3 Ratni zločini

U vezi sa procesuiranjem ratnih zločina, Izvještaj EK konstatuje da je nastavljena implementacija Strategije za procesuiranje ratnih zločina, ali i dalje postoji problem gomilanja predmeta i nedovoljno efikasnog ispunjavanja ciljeva Strategije, iako je broj riješenih predmeta porastao i u tom pogledu jeste zabilježen napredak. Istaknuto je da je nespremnost vlasti da obezbijede potrebna sredstva za finansiranje implementacije Strategije problematična. Konstatovan je napredak u procesuiranju slučajeva seksualnog nasilja u ratu, ali i potreba da se unaprijedi status žrtava seksualnog nasilja u ratu.

Komentar: U Alternativnom izvještaju ukazano je na nekoliko specifičnih problema u vezi sa procesuiranjem ratnih zločina u BiH, koji nisu eksplisitno pokriveni u Izvještaju EK. Među njima su loši odnosi Tužiteljstva i Suda BiH, koji se međusobno optužuju za neuspjele procese; odugovlačenje procesuiranja najsloženijih predmeta; izostanak sankcija za nezakonito postupanje nosilaca pravosudne funkcije; te izbjegavanje da se u optužnicama krivična djela procesuiraju i kvalifikuju kao djela zločina protiv čovječnosti, u onim slučajevima kada je u ranijim presudama domaćih sudova i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju za takva djela već utvrđeno da se radi o zločinima protiv čovječnosti.

U vezi sa procesuiranjem ratnih zločina koji uključuju seksualno nasilje, istaknuto je da se prebacivanje ovih slučajeva na niže sudove pokazalo nepovoljnim po žrtve i svjedoke_inje, te je istaknuto da žrtve seksualnog nasilja u ratu nemaju jednak status u Federaciji BiH i Republici Srpskoj, s obzirom da u RS nemaju pravo na pravnu odštetu (mjesečna primanja), niti pravo na psiho-socijalnu i pravnu podršku. Zabrinjavajući je i jednonacionalni pristup NSRS statusu žrtava seksualnog nasilja u ratu (izrada Studije o položaju srpskih žena žrtava ratnog zločina, seksualnog nasilja u BiH), no ovaj zaključak nije uzet u obzir u Izvještaju EK.

3. Ljudska prava i zaštita prava manjina

U poglavljima koja se odnose na zaštitu ljudskih prava, nalazi predstavljeni u Izvještaju EK uglavnom su podudarni sa zaključcima Alternativnog izvještaja, s tim da su nalazi Alternativnog izvještaja znatno detaljniji u iznošenju problema sistematskih kršenja ljudskih prava u BiH.

Kao pozitivan primjer može se izdvojiti dio koji se odnosi na slobodu izražavanja, odnosno slobodu medija u Bosni i Hercegovini, koji je skoro potpuno podudaran sa nalazima Alternativnog izvještaja. U velikoj mjeri podudaraju se i nalazi Alternativnog i izvještaja EK u pogledu prava LGBTI osoba.

Sa druge strane, pitanje prava osoba s invaliditetom je dobilo vrlo malo prostora u ovogodišnjem Izvještaju EK, kao i u prošlogodišnjem. Izvještaj veoma uopšteno navodi da invaliditet i dalje nije uključen u Zakon o zabrani diskriminacije, te da se prava osoba sa invaliditetom još uvijek zasnivaju

na porijeklu invaliditeta, umjesto na statusu, to jest stepenu invaliditeta, i da u ovom pogledu nije zabilježen nikakav napredak. Napomenuto je i da nisu izjednačeni zakonski propisi i njihova implementacija na različitim nivoima vlasti. Ni na jednom mjestu nisu pomenute obaveze BiH da uskladi zakone i podzakonske akte s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, niti obaveza da se osiguraju sredstava za konkretnu inkluziju osoba s invaliditetom u sve segmente i aktivnosti društva.

U potpunosti su zanemareni zaključci Alternativnog izvještaja koji se odnose na etnički zasnovanu diskriminaciju djece u obrazovanju u Republici Srpskoj kao i na ugrožavanje političkih prava povratnika u RS, koje nije pokriveno u ovogodišnjem izvještaju, kao što nije bilo ni u prethodnom. Po ovom pitanju, Izvještaj daje još uopšteniju konstataciju da “ranjive grupe, uključujući djecu, Rome, povratnike i interno raseljene osobe i osobe sa invaliditetom, nisu adekvatno zaštićene od strane države, entiteta, Brčko Distrikta i kantona”.

4. Ekonomsko-socijalne reforme

4.1 Popis

U vezi sa Popisom stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH 2013, u Izvještaju EK se na više mjesta navodi da je neophodno što prije objaviti rezultate popisa, u skladu sa preporukama IMO misije. Navedeno je da objava rezultata kasni jer se statistički zavodi “nisu u potpunosti složili oko metodologije”.

Komentar: Alternativni izvještaj za 2015. godinu referira na prethodni izvještaj, gdje su detaljno izneseni problemi sa provođenjem popisa koji su registrovani prilikom građanskog monitoringa istog. U tom pogledu, u Izvještaju se ističe da je kašnjenje objave rezultata popisa rezultat činjenice da metodologija popisa nije bila kompletna i usklađena u trenutku obavljanja popisa, te političkih nesuglasica u utvrđivanju kriterija za tretiranje odsutnog i prisutnog (rezidentnog) stanovništva. Još jednom je naglašeno Agencija za statistiku BiH ni do danas nije objavila da li su utvrđeni kriteriji i metodologija za uništavanje ličnih podataka građana, iako je ta odluka morala biti donesena još prije početka popisa i data na uvid javnosti. Nijedan od ovih zaključaka nije uzet u obzir u Izvještaju EK, te se u ovom pogledu **nastavlja trend negiranja očitih problema koji su proizašli iz neadekvatno provedenog Popisa u BiH 2013. godine.**

4.3 Rad, zdravstvo i socijalna politika

U pogledu stanja u oblasti socijalnih i ekonomskih prava, nalazi Izvještaja EK i Alternativnog izvještaja nemaju većih razilaženja, osim u pogledu prava radnika_ca, koja se u Izvještaju EK pominju samo u kontekstu donošenja novog Zakona o radu u FBiH i potrebe da se sveukupna radna legislativa “modernizuje” u skladu sa ovim zakonom kao primjerom. Alternativni izvještaj, sa druge strane, navodi brojne slučajeve kontinuiranog kršenja prava radnika_ca, od neriješenih statusa radnika_ca firmi uništenih u procesu privatizacije, pa do sve učestalijih nesreća koje se dešavaju kao posljedica nepoštovanja propisa o zaštiti na radu. Zabrinjavajuće je da se ovi zaključci kontinuirano ne uzimaju u obzir, a da se privatizacija u Izvještaju EK spominje samo u kontekstu potrebe za daljnjim privatizovanjem neprivatizovanih preduzeća (završetak privatizacije), dok se neprocesuirani privatizacijski kriminal u potpunosti ignoriše.

O INICIJATIVI

Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine je neformalna koalicija trideset organizacija civilnog društva koja doprinosi praćenju reformi i nadgleda primjenu politika, prava i standarda Evropske unije, fokusirajući se na pitanja demokratizacije, vladavine prava, te ljudskih i manjinskih prava.

Saznajte više o Inicijativi na: <http://eu-monitoring.ba/o-inicijativi/>

Aktivne članice su:

Asocijacija za demokratske inicijative, Sarajevo
BH novinari, Sarajevo
Centar za istraživačko novinarstvo, Sarajevo
Centar za mlade Kvart, Prijedor
Centar za političke studije, Sarajevo
Fondacija Cure, Sarajevo
Fondacija 787, Sarajevo
Forum ZFD BiH
Helsinški parlament građana, Banja Luka
Inicijativa mladih za ljudska prava, Sarajevo
MyRight - Empowers People with Disabilities, Sarajevo
Oštra nula, Banja Luka
Prava za sve, Sarajevo
Transparency International, Banja Luka/Sarajevo
TRIAL – Track Impunity Always, Sarajevo
Sarajevski otvoreni centar
Udruženje tranzicijska pravda, odgovornost i sjećanje, Sarajevo
UG za analizu javnih politika, Banja Luka
Vaša prava BiH
Zašto ne, Sarajevo
Zemlja djece, Tuzla
Žene ženama, Sarajevo

Inicijativu koordinira:

Sarajevski otvoreni centar
info@eu-monitoring.ba

Inicijativu podržavaju:

ACIPS, Sarajevo; Asocijacija studenata Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli; Banjalučko udruženje kvir aktivista (BUKA), Banja Luka; Centar za socio-ekološki razvoj, Banja Luka; Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu; Crvena, Sarajevo; Evropski istraživački centar, Sarajevo; Green Council, Sarajevo; Infohouse, Sarajevo; OKC Abrašević, Mostar; Perpetuum Mobile, Banja Luka; Udruženje PEKS, Živinice; Vesta, Tuzla; Vanjskopolitička inicijativa BiH, Sarajevo; Zeleni Neretva, Konjic